

Tweede-taalonderwijs en de mogelijkheden van de buitenschoolse taalomgeving

1 januari 1987

Auteur: Sylvia Nanning

Volume: 18

Nummer: 3

Pagina's: 18-25

Documenten

- [moer_jrg18_022.pdf](#)

sylvia nanning tweede taalonderwijs en de mogelijkheden van de buitenschoolse taalomgeving
nt2 internationale schakelklassen
isk s staan voor de zware opgave
anderstalige jongeren in een korte periode voor te bereiden op deelname aan het reguliere vervolgonderwijs
sylvia nanning medewerkster aan het instituut voor toegepaste taalkunde van de rijksuniversiteit groningen beschrijft ervaringen die leerkrachten aan de groningense isk opdeden met een communicatief interactieve benadering
de lessen uit de methode werden gedeeltelijk vervangen door gespreksronden vooral op het gebied van de vocabulaire ontwikkeling blijkt deze vernieuwende werkwijze vruchten af te werpen
leerling 1 ik weet wat jij zeggen gaat kom in de leerling 4 ja eh van eh ik weet niet van naam ring zit ten leerkracht in china is een vogel die hele grote eieren leerkracht ja komen jullie allemaal maar in de kring ren legt zeg je maar ik weet de naam van de vogel zit ten niet
leerling 4 nee is leerling 2 in de krant staat een haan legt een eieren leerkracht is het een grote vogel leerkracht in de krant staat dat een haan een eieren leerling 4 hele grote vogel zo legt zegt vwaar om staat dat in de krant leerling 2 is eh kan eh haan eh weet niet leerkracht toe maar je weet het wel denk maar inleiding rus tig na we hebben alle tijd toe maar leerling 2 een haan eh niet eh eieren eh kan niet het hierna volgende gaat over onderwijs van leerkracht goed zo een haan legt geen eieren een haan kan geen eieren leggen nee het nederlands als tweede taal nt2 aan jon leerling 3 kipgeren van twaalf tot twintig jaar dat onder leerkracht ja een kip legt eieren maar een haan wils krijgt op velerlei wijzen vorm met name niet in internationale schakelklassen isk s in ex leerling 4 in china hele grote eieren van eh eh eh tralessen nederlands binnen het reguliere leerkracht wat zeg je in china zijn hele grote voortgezet onderwijs en in speciale cursussen eieren 18 voor jong volwassenen anderstaligen een scala der het nederlands redelijk beheerst de taak aan mogelijkheden waarvan het rendement van de eerste opvang is dan volbrac

ht een echter te wensen overlaat voor veel andersta mijlp aal welis w aar maar in veel g ev a llen nog lige jongeren vormt de nederlandse taal een lang geen ein dpunt belangrijk obstakel bij verdere bevredigende vaardigheid in het communiceren over alle scholing en opleiding in nederland da agse concr et e za k en in h e t hier en nu is dat we er vooralsnog niet in slagen hen voor voor g oe d functioneren in het reguliere voort te bereiden op en in staat te stellen tot vol gezet onderw ijs niet zonder meer genoeg in waardig functioneren in het nederlandse on d at onder w ijs d ienen bijvoor b eel d ook a b strac derwijs blijkt onder meer uit doorstroom en te te ksten t e w orden g elezen in d a t on der w ijs uitvalcijfers fase de jong 1983 van esch dienen op basis van het ordenen selecte 1983 a b ministerie van onderwijs en we ren b eoordelen van informa t ie ook sam e n tenschap pen 1981 vattingen te word en g emaa kt en menin g en te het hiervoor tussen aan halingstekens ge worden geformuleer d b ovendien w ord en daa r plaatste streven is afgeleid uit de doelstellin bij aan de vormelijke correcthei d van het ta al gen zoals het ministerie van onderwijs en gebrui k van de leerlin g en ten a a nzien van b ij wetenschappen ze in zijn beleidsplan culturele voorbeeld de spelling en de grammatica hoge minderheden in het onderwijs formuleert eisen g estel d in het reguliere voortg ezet on der w ijs w ordt bij de leerlingen een behoorlij k het o nde r wijs d i ent de l eden van min derhe i dsg roe beginniveau qua kennis en vaardi g heid betref pen v oo r te be re i den op en in staat te ste llen tot fende het nederland s verondersteld ze moe vol w aardig s o ci aa l econ om isc h maatschappe lij k en ten al veel in en met het n ederlands kunnen dem oc rat isc h funct ion e ren en pa rtici pe ren in de ne geredeneerd vanuit de doelstellin g en in het d erland se s am enlevi ng beleidsplan is de taa k van het opvan g onder m inisterie v a n o w 1981 p 6 w ijs ten aanzien van deze anderstalige jonge in het beleid splan wordt de aandacht overi ren buitenge w oon z w aa r w ie kan een ander gens vrijwel uitsluitend op de eerste opvang in een paar basisonderw ijs en of i sk jaren en of een serie extra lessen n ederlands die gericht daarin worden de leerlin gen aan spreekbaar gemaakt onderwijs in het alge hoeveelheid en dat soort taal vaar d igheid hel meen en dat van het nederlandse als tweede pen ontwik kelen waar het hier om gaat taal in het bijzonder zou echter een belang rijk deel van zijn taak ten aanzien van an derstalige jongeren negeren wanneer het zich gestuurde en ongestuurde beperkt tot eerste opvang doelstellingen als taalverwerving aanspreekbaar maken een redelijke beheer sing van het nederlandse garandeert geen pro van cruciaal belang is dat we het hier hebben bleemloze loopbaan in het reguliere vervolg over het leren en onderwijzen van een tweede onderwijs taal het leren en onderwijzen van een vreem met de wetenschap dat het begrip aanspreek de taal in een omgeving waar die taal voertaal baar nergens adequaat gedefinieerd is en dat is iedereen deze kwalificatie op zijn haar eigen de mogelij kheden tot het onderwijzen en wijze hanteert zodat men daarmee op zich gestuurd verwerven van het nederlandse wor niet zo vreselijk veel zegt valt nog wel te le den weliswaar beperkt door de hoeveelheid ven anders wordt het wanneer anders talige tijd en energie die aan dat onderwijzen wordt leerlingen die op een gegeven moment als besteed kan worden besteed de mogelijke goed aanspreekbaar worden gekwalificeerd den tot het leren ongestuurd verwerven van geacht worden bij

hun functioneren in het re de taal buiten nt2 onderwijs om zijn daaren guliere onderwijs geen belemmeringen meer te tegen in principe onbeperkt ondervinden die ermee te maken hebben dat dit roept vragen op als zij daarin niet met hun moedertaal terecht kun hoeveel tijd en energie wordt er in het ka nen met name ten aanzien van tweede der van nt2 lessen aan bijvoorbeeld taallerende leerplichtige jongeren geldt dat vocabulaire uitbreiding besteed men er nog niet is op het moment dat de leer op wat voor manier gebeurt dat en met 19 welk resultaat breiden de teeders hun vo digheden bijvoorbeeld cabulaire uit met de in de les behandelde woorden of leren zij ook waar en hoe ze buiten de nt2 les om hun vocabulaire kun twee benaderinge n nen vergroten hoe zouden we ervoor kunnen zorgen dat in de isk groningen is in het schooljaar dit laatste aspect van nt2 onderwijs duide 1983 84 een begin gemaakt met het vormge lijkeri vorm krijgt ven c q invoeren van nt2 onderwijs waarin wellicht moet nt2 onderwijs zich vanuit het bovengenoemde aspecten verwerkt zijn de er specifieke karakter van tweede taalverwerving varingen met deze zogenaamde en vanuit efficiency overwegingen minder rich communicatief interactieve benadering zijn tot ten op het overdragen van kennis van en dusver positief zowel in termen van vaardigheden in het nederlands dan wel op nt2 ontwikkeling als in termen van plezier in het overdragen van kennis van en vaardigheid leren en onderwijzen in het leren van het nederlands elders is uitgebreid verslag gedaan van het dit houdt onder meer in dat de teeders hier bedoelde onderwijsvernieuwingsproject het nederlands moeten gaan zien als een dat gepaard ging met een vergelijkend onder met hun moedertaal vergelijkbaar middel tot zoek naar de effecten van communicatief communicatie interactief onderwijs enerzijds en die van de strategieen moeten ontwikkelen om hun traditioneel gangbare benadering in de isk vooralsnog beperkte t2 middelen optimaal groningen anderzijds 2 ik beperk me daarom te kunnen gebruiken hier tot een beknopte beschrijving van het moeten gaan ervaren dat ze het neder onderwijs leergebeuren voor en na c q tijdens lands als communicatiemiddel kunnen ge het project en de gedachten achter de vernieu bruiken ook zonder die taal in al haar wing waarbij ik aandacht besteed aan de vra aspecten te beheersen gen over vocabulaire uitbreiding die ik in de moeten gaan ervaren dat ze het neder vorige paragraaf formuleerde lands vooral ook leren door het te gebrui ken de trad itionele benadering moeten gaan ervaren dat t2 leren net zo zeer bulten als binnen de nt2 lessen traditioneel werd in de isk groningen gewerkt plaatsvindt aan de hand van nederlands voor anderstali strategieen moeten ontwikkelen om de mo gen in het voortgezet onderwijs door de he gelijkheden tot binnen en buitenschoolse terogeniteit van de groepen ook ten aanzien t2 verwerving zoveel mogelijk te benutten van vaardigheid in het nederlands voelden de het gaat er met name om de mogelijkheden leerkrachten zich min of meer gedwongen de tot t2 verwerving te verruimen voor een leerlingen zelfstandig meestal individueel t2 eerwerfer die zich in een omgeving bevindt schriftelijk met deze leergang aan het werk te waarin de te verwerven taal als voertaal ge zetten hanteerd wordt bestaat er in principe een on ter illustratie van de heterogeniteit van de eindig aantal gelegenheden om iets van de groepen tot de kern van een van de enigszins taal in kwestie op te pikken gevorderdengroepen in 1983 84 behoorden stellen we dit gegeven ni-

et centraal bij de twaalf leerlingen vijf jongens en zeven meisjes vormgeving en invulling van ons nt2 onderjes in de leeftijd van vijftien tot negentien wijs dan gaan we niet alleen voorbij aan het jaar hun verblijfsduur in Nederland varieerde specifieke karakter van t2 leren we zijn bovendien van tien maanden tot drie jaar en twee maanden efficiënt bezig terwijl we ons dat den sommigen waren direct na aankomst in absoluut niet kunnen veroorloven optimalise Nederland op de is gekomen anderen hadden we de mogelijkheden tot nt2 verwerving den eerst ander onderwijs in Nederland gebuiten de nt2 lessen om dan houden we b n volgden hun opleiding in het herkomstland van de nt2 lessen ruimte over om aandacht te riederde van vier jaar basisonderwijs tot een af besteden aan aspecten van het Nederlands die geronde lyceumopleiding met z n twaalfen uitsluitend of sneller beter gestuurd verwor vertegenwoordigden ze vier nationaliteiten ven kunnen worden sommige schoolse vaar Chinees Vietnamees Turks en Surinaams 20 terwijl ze met de lessen uit de leergang bezig g en daarbij is h e t i d e e t e door b r e k e n d a t t a a l waren voor de een waren dat lessen uit deel lere n t i j d e n s d e les en taal geb r u i k e n b u i t e n 2 voor een ander lessen uit deel 3 zochten d e l e s t w e e t o t a a l verschillend e activiteiten de leerlingen bijna voortdurend steun bij hun zijn het gaat e r o m de leerlin gen binnen woordenboeken veelvuldig werd ook de hulp schools in een rel ati e f veilig e si tu at ie aan d e n v a n d e leerkracht ingeroepen bij het zoeken lijve te laten ervaren d a t z e i e t s kunnen me t naar wo-ordebetekenissen meermalen per dag h e t n e d e r l a n d s e n d a t z e a l d o e n d e h u n v a a r l e i d d e d a t t o t e e n k l a s s i k a a l k w a r t i e r t j e d i g h e i d i n d i e t a a l v e r d e r o n t w i k k e l e n w e l w o o r d j e s l e r e n a a n d e h a n d v a n v r a g e n v a n l i c h t b r e n g t d i e e r v a r i n g h e n t o t a a n d a c h t e n d e l e e r k r a c h t a c t i e v o o r w a t b e t r e f t h e t n t 2 g e b r u i k e n d e h o e n o e m e n w e d a t n t 2 v e r w e r v i n g s m o g e l i j k h e d e n d i e e r b u i t e n w a t b e t e k e n t x s c h o o l s m i n o f m e e r v o o r h e t o p r a p e n l i g g e n w a t i s d i t g e s p r e k s r o n d e n z i j n e c h t e g e s p r e k e n m e t w i e w e e t e e n a n d e r w o o r d v o o r y d e h e l e k l a s w a a r b i j n e t a l s i n g e s p r e k k e n o p g e z e t t e t i j d e n n a m d e l e e r k r a c h t n i v e a u b u i t e n d e s c h o o l d e n a d r u k l i g t o p d e i n h o u d g r o e p j e s v a n d r i e a v i e r l e e r l i n g e n a p a r t o m o p w a t e r v e r t e l d w o r d t e v e n t u e l e c o r r e c t i e e e n t e k s t o f o e f e n i n g g e z a m e n l i j k d o o r t e o p d e v o r m o p h o e h e t v e r t e l d w o r d t v i n d t s p r e k e n d e b e s p r e k i n g b e t r o f i n i e d e r g e v a l o p e e n i m p l i c i e t e m a n i e r p l a a t s o o k a l t i j d w o o r d e n u i t d r u k k i n g e n g e v r a a g d d e l e e r k r a c h t h a n t e e r t t i j d e n s d e g e s p r e k s r o n w e r d d a n n a a r s y n o n i e m e n t e g e n s t e l l i n g e n d e n z o g e n a a m d e m o d e l l i n g e n e x p a n s i o n s t r a p a r a f r a s e s e n w a t d i e s m e e r z i j t e g i e e n h i j z i j r e a g e e r t o p u i t i n g e n v a n d e l e e r n a a r s c h a t t i n g v a n d e l e e r k r a c h t b e s t e e d d e n l i n g e n s t e e d s e e r s t m e t e e n t e r u g g a v e i n c o r d e l e e r l i n g e n a l d u s z e k e r e e n v i j f d e d e e l v a n r e c t N e d e r l a n d s e e n h e r h a l i n g v a n d e u i t i n g i n h u n s c h o o l t i j d d a t w i l z e g g e n e e n a a n d e r h a l f g e m o d e l l e e r d e v o r m m o d e l l i n g e n g a a t v e r u u r p e r d a g a a n v o c a b u l a i r e u i t b r e i d i n g b o v o l g e n s n a d e r i n o p d e i n h o u d e r v a n v e n d i e n w a s h e t d e g e w o o n t e d a t h e t n i e u w e x p a n s i o n g e n o t e e r d e v o c a b u l a i r e t h u i s n o g e e n s w e r d t e r i l l u s t r a t i e d o o r g e n o m e n v o o r s o m m i g e l e e r l i n g e n h i e l d d i t i n d a t z e h u n a a n t e k e n i n g e n l e t t e r l i j k u i t l e e r l i n g i k w e e t w a t j i j z e g g e n g a a t k o m i n d e r i n g h e t h o o f d l e e r d e n v o l g e n s d e l e e r k r a c h t i s h e t z i t t e n l e e r k r a c h t j a k o m e n j u l l i e a l l e m a a l m a a r i n d e k r i n g r e e l t e v e r o n d e r s t e l l e n d a t h e t m e r e n d e e l v a n z i t t e n m o d e l l i n g d e l e e r l i n g e n

dagelijks thuis nog een half uur leerkraft in de krant staat dat een haan een e i zo niet langer op deze wijze met vocabulaire legt z e gt v waarom s taat dat i n de kra nt bezig was expansion de ni euwe benade ri n g d e groep wordt op deze wi- zje veelvuldig ge de centrale gedachte achter communicatief confronteerd met cor- rect nederlands in een interactief onderwijs is dat taal leren plaats vrij reele ge- sprekssituatie daarbij biedt de vindt door binnen en buitenschoolse reele ter- loopse gemodelleerde herhaling door de communicatie in de te leren taal leer k racht de leerlingen de gelegenheid de deze gedachte kreeg in de isk groningen draad van het gesprek vast te houden c q vorm in zogenaamde gespreksronden en ver weer op te pakken bovendien krijgen de leerwerkingsvormen d aarmee wordt oefen ruim lingen direct feedback op ook de vorm van te geschapen voor reele communicatie in het hun taalgebruik een en ander geschiedt echter n ederlands mondeling en schriftelijk tussen zonder dat de aandacht wordt af geleid van het leerlingen en leerkracht tussen leerlingen on uiteindelijk k e inhoudelij ke communi- catieve derling en tussen leerlingen en hun buiten doel waarmee men met elkaar bezig is een schoolse taalomgeving er wordt als het ware gespre k voeren gedacht- en uitwisselen gevoe een link gelegd tussen dat wat er in de les lens verwoorden op de manier w aarop dat met het nederlands gedaan wordt enerzijds en ook buiten de school gangbaar is daarom is de manier w aarop die taal buiten de les func er ook ge kozen voor een kringopstelling en zijn tioneert namelijk als commu- nicatiemiddel an woorden boe ken en schrijfgerei taboe tijdens derzijds een van de belangrijkste doelstellin de gespreksronden 21 oefens i tuat i e s leerlingen vaak construct i ef reageren op el kaars onzekerheden en problemen is er een zoals hiervoor al aangegeven worden met maal mede door gespreksronden een ver gespreksronden oefensituaties gecreeerd het trouwde sfeer in de g roep onts- taan dan kun gaat er daarbij in eerste instantie om de leer nen onderlinge steun en stimulans erg ver lingen te laten ontdekken dat ze het neder gaan ter illustratie het vo l gende voorbeeld lands ook al is hun vaardigheid daarin nog waar gebeurd tijdens het exper imenteren met beperkt voor allerhande plezierige en zinvolle een pakketje communicat i ef interactief lesma zaken kunnen gebruiken bijvoorbeeld voor het teriaal rond het thema vriendschap aangaan van persoonlijke contacten doordat in gespreksronden echte informatie uitgewis t ij dens een gespreksronde over het thema ve rt el de seld wordt een echt gesprek plaatsvindt le ee n van de leerlingen dat h i j eigenlijk k geen v rienden ren de leerlingen elkaar kennen met alle mo had h ij w i lde we l proberen vrienden te maken maar hoe zou hi j het aan- pakken gelijkheden vandien voor de sfeer in de groep er we rden wat suggesti es gedaan waren zij n bu r en en het contact onderling de uitkomst is over m i ss ch i en de moe ite waa r d dan zou hij daar een s het algemeen erg positief volgens de leer een praatje mee aan kunnen knopen we ll icht zou h i j krachten van de isk groningen is er duidelijk ze zel fs eens b ij hem thu is kunnen uitnod i gen om ze sprake van een omwenteling ze benadruk een beetje beter te leren kennen ken bi- jvoorbeeld dat vriendschappelijke banden n i et l ang h i erna vo l gde een ent- housi ast vers lag de zich sinds de invoering van communicatief l eerl ing had met z i j n moeder gesproken over het interactieve gespreksronden niet meer uitslui ge- sp rek op s chool zij bleek ook we l wat mee r con tend beperken tot leerlingen

met dezelfde tact met de burenen te willen van het een kwam het ander en uiteindelijk had een feestelijk barbecue moedertaal achtergrond het nederlands kennismakingsavond met allerlei mensen uit de heeft mede daardoor duidelijk terrein gewon straat plaatsgevonden nen als voertaal in de pauzes en na schooltijd er is meer dan voorheen sprake van een groep een gezelschap dat meer gemeenschap het aangaan van persoonlijke contacten is pelijk heeft dan een leerkracht een lesrooster slechts een van de mogelijkheden die het ne en een klaslokaal dit ter illustratie van het derlands biedt tijdens de gespreksronden wor contrast met de situatie die lange tijd heel nor den ook andere boven tafel gehaald bespro maal was de leerlingen werkten individueel ken wordt bijvoorbeeld welke radio en televi hun leergang door en bemoeiden zich weinig sieprogramma s de moeite waard zijn wat met elkaar leerlingen zouden kunnen lezen en dergelijke met name tekenfilmpjes het jeugdjournaal de buiten schoolse communicatie sterreclame en huis aan huisbladen blijken in dit verband van belang wat leerlingen daarin van belang is dat een en ander doorwerkt tot en elders voor interessante en leuke zaken buiten de schooluren terwijl het de leerkrach hebben gezien gehoord of gelezen is een re ten in het verleden de grootste moeite kostte gelmatig terugkerend onderwerp van gesprek om de leerlingen ertoe te bewegen school in opzet wordt dan ook ingegaan op de vraag feesten en sporttoernooien georganiseerd van of c q het feit dat leerlingen van dat zien uit de reguliere leao waaraan de isk verbou horen en lezen ook iets van het nederlands den is te bezoeken worden dit soort dingen hebben geleerd nu vaak terloops door de leerlingen zelf gere gespreksronden hebben afwisselend een the geld ze maken afspraken en stimuleren elkaar matisch en een vrij karakter thematische om mee te gaan gaandeweg breidt het scala gespreksronden gaan ovenaspecten vanthe aan gezamenlijke na schoolse activiteiten ma s zoals voedsel vriendschap of ziek zijn waarbij het nederlands als voertaal gehanteerd vrije gespreksronden kunnen overal over gaan wordt zich uit verjaardagen zwembadbe over een programma dat de avond ervoor op zoek etc de televisie te zien was over een op handen tegelijkertijd worden in de gespreksronden de zijnd familiefeest etc mogelijkheden tot contacten c q communica bij vrije zowel als thematische gespreksronden tie in het nederlands met mensen van bulten is het met name de leerkracht die het gesprek de school besproken de ervaring leert dat op gang brengt en indien nodig op gan g 22 hou d t hij o f zij b ren gt vra ge n e n a an vocabulaire uitbreidi n g dachts p unten in in pr inci pe w ordt het uitein delijke verloop van een g es pre k sron de echter h oe wordt aan voca b ulaire uitbreidin g ge w erk t vooral ook bepaald door d e in breng c q inte binnen de communicatief interactieve benade resses van de leerlingen ring van cruciaal belang is he t uitg angsp unt gespreksron d en vinden een a t w ee maal per dat de leerlin g en met name ook bulten d e da g pl aats en d uren gemidd el d een uur a an school buite n d e lesure n om hun woord en sluitend worden zo g en aamde ver wer k in g svor scha t in het n e de rland s kunn e n ui tb re i den t ij men aangebo d en dens de lesuren wordt getracht hen dat duide in verwerkingsvormen ver w erkingsoefeningen lij k te maken en ook welke ingang en ze daar w ordt datgene wat in de gespreksronden aan voor kunnen gebruiken d e taak van het on de orde is gekomen verder verwerkt dat kan d erwijs zou ald us enigszins overdreven

kun variëren van het bespreken van de nieuwe woorden geformuleerd als het opsartten en woorden die in de gespreksronde naar voren stimuleren van de ongestuurde buitenschoolse kwamen tot het opvoeren van een rollenspel taalverwerving in de vocabulaire uitbreiding net als bij gespreksronden gaat het bij verwerkingsvormen luidt de gedachtengang in principe om het aanbrengen van de vocabulaire uitbreiding vindt plaats via de reële communicatie in het nederlands communicatie in de te leren taal en het creëren van oefensituaties daarvoor mogelijk heden daartoe zijn er in geval van de eerlijkheid geboden te melden dat het tweede taalverwerving in overvloed buiten werksvormengedeelte tijdens het vernieuwde schoolwingsproject 1983-84 niet systematisch is die mogelijkheden zouden moeten worden uitgewerkt de leerkrachten voorzagen grote uitgebuit problemen bij de invoering van de nieuwe leerlingen zouden die mogelijkheden moeten derwijs benaderen met name in verband met leren zien en leren gebruiken de eenzijdige gerichtheid van de leerling en op het onderwijs moeten hen daarbij helpen c.q. schriftelijke taken en de heterogeniteit van de daartoe motiveren groepen in overleg is daarom besloten de veranderingen in het onderwijs moeten de leerlingen ervaarbaar te beperken in een iskgroep werd ring en oefening kunnen opdoen met reële het onderwijs enkele uren per dag communicatie en in het onderwijs moeten interactief ingevuld de resterende uren de leerlingen gestimuleerd worden tot het werdtraditioneel doorgevoerd aan de hand aangaan van reële communicatie buiten de van de leergang prioriteit bij de vernieuwing school kreeg de invoering van communicatief interactieve gespreksronden verwerkingsvormen vergeleken met de traditioneel gangbare wijze werden min of meer ad hoc gesuggereerd en waarop in de iskgroepen aan de woorden aangeboden en vaak in een project achtig schat gewerkt werd is er een tweetal principiële verschillen te noemen twee voorbeelden woorden en uitdrukkingen worden niet of in aansluiting op een gespreksronde over nauwelijks los aan de orde gesteld een een te organiseren is kfeest werden in klei vocabulaire kwartiertje met vragen als wat ne groepjes allerlei taken in dat verband is dit en hoe heet dat komt derhalve bespreken en uitgevoerd de leerling en niet voor overlegden en namen een beslissing over woordenboeken nemen een veel minder het programma schreven uitnodigingen centrale plaats in tijdens gespreksronden maakten aankondigingsposters etc zijn ze zelfs taboe in het kader van een correspondentieproject de veronderstelling is dat de uitbreiding van wisselden de leerlingen brieven uit met ne de woordenschat vanzelf plaatsvindt tijdens derlandstali geleeftijds genoten van een aan de gespreksronden komen bijvoorbeeld nieuwe derschool woorden aan de orde doordat leerlingen ze gebruiken of doordat de leerkracht ze inbrengt en verder zouden de leerlingen vooral ook buiten schools nieuwe woorden gaan oppikken die ze tijdens de gespreksronden weer gebruiken etc een en ander wordt echter wel vrij praatgrage leerlingen een beetje af en geeft sterk gestructureerd indien nodig beurten 1 de leerkracht modelleert en herhaalt tij volgende gespreksronden en vooral ook verdens de gespreksronden de uitingen van de werkingsvormen bieden mogelijkheden om leerlingen en dus ook de voor sommigen nieuwe woorden te laten terugkomen zodat onbekende woor-

den daarin in principe ze kunnen bekijken de leerlingen wordt bij wordt het gesprek niet onderbroken voor voorbeeld gevraagd een verslag of verhaal nadere tekst en uitleg over zo'n nieuw naar aanleiding van een gespreksronde te worden de leerkracht maakt er een notitie schrijven ze mogen en daarbij de aantekeningen van om er na het gesprek op terug te komen in hun woordenschrift gebruik en over het al men dreigen leerlingen de draad van het gemeen is de motivatie om nieuw geleerde gesprek kwijt te raken door onbekendheid woorden in het verslag of verhaal te verwerken met bepaalde woorden dan wordt er terken vrij groot loops een nederlandse omschrijving gegeven voor nabespreken en verwerken van de nieuw vraagde of gegeven zoals dat in voorkomen worden uit de gespreksronden wordt de gevallen buitenschools ook gebeurt middeld drie kwartier a een uur per dag uit 2 de leerkracht brengt zelf nieuwe woorden getrokken in waarbij dezelfde werkwijze wordt gevolgd als bij inbreng van nieuwe woorden door leerlingen zie punt 1 effecten 3 direct na de gespreksronde worden nieuwe woorden aan de orde gesteld herhaald geïnteressant is natuurlijk de vraag naar het effect op het bord en in speciale woorden van de traditionele en de nieuwe benadenschriften eventueel toegelicht en na derin op in dit geval de vocabulaire geslagen een en ander gebeurt niet tijdens uitbreiding de veronderstelling is dat het gesprek omdat dat afbreuk zou doen communicatief interactief benaderde leerling aan het beoogde realistische karakter erger meer dan traditioneel benaderde leerling van bovendien kunnen de leerlingen nu en de buitenschoolse mogelijkheden tot merken dat het voor deelname aan een vocabulaire uitbreiding zullen leren aangrijp gesprek niet noodzakelijk is alle gehoorde traditioneel benaderde leerlingen zullen woorden precies te kennen de ervaring hun vocabulaire voornamelijk uitbreiden met inleert dat de leerlingen gaandeweg minder de les behandeld de woorden communicatief krampachtig hun woordenboeken als steun interactief benaderde leerlingen daarentegen en toeverlaat gaan zien ze merken dat ze ook met andere woorden die nooit in de les radend met hulp van de context en derge aan de orde zijn geweest lijke vaak ook wel zonder kunnen de keurde woordenschat van communicatief voor een besprekingsmoment direct na in interactief benaderde leerlingen zal aldus gro het gesprek heeft ermee te maken dat dan ter maar ook meer divers zijn niet iedereen leerde context waarin het nieuwe vocabulaire kent dezelfde woorden terwijl er in het gebruikt werd voor iedereen nog vrijge onderwijs niet meer wellicht zelfs minder tijd makkelijk terug te halen is aan vocabulaire uitbreiding als afzonderlijk les 4 in de nabespreking komt tenslotte ook de onderdeel is besteed vraag aan de orde wat had je nog aan het precieze geg evensover hoeveel en welke gesprek willen bijdragen als je daarvoor de woorden beide typen leerlingen kennen zijn nederlandse woorden had geweten biedt niet voorhanden wel is in het vergelijkend onje t1 t2 woordenboek soelaas de op de derzoek zie noot 2 ook de woordenschat als ze wijze gevonden woorden worden ook in variabele meegenomen gemeenten werd onder de woordenschriften genoteerd an derede zogenaamde typetoken ratio t1 t2 een indicatie voor de diversiteit van het overigens wordt gestreefd naar een evenredig vocabulaire van twee groepen leerlingen ge deelname van de leerlingen aan de het betrof leerlingen uit de experimentgroep ge-

spreksronden de leerkracht is alert op ini die gedurende een viertal maanden enkele tiatieven vooral ook op onopvallende initiatie uren per dag communicatief interactief onder ven van de wat schuchtere leerlingen remt we zen werd en l eerlin g en uit de cont role 24 groep die g edurend e d ie periode het traditio woorden-schat en woordkeuzefouten neel gangbare i sk ond er w ijs volg de b eurto m va ng vanuit eenzelf d e gemi d del d e beginscore maak u i t i ng slengte woorddele t ie te de experimentgroep op tt r in vier maan communicatief intera ctieve va ria-belen den een ont w i kk eling door van 7 5 b ij de beurt w isselin g controlegroep bedroeg de ontwikkeling 2 6 5 i n houdelijke gepasthe i d van uiti ngen k ijken w e alleen naar de tt r ontw i kkeling van gepasthe i d van de beu rtovername leerlin-gen die ong eveer an d erhal f jaar in neder vgl ook d ijk e a 1984 van der geest en be land verbleven ten tijde van het t w eede meet renst 198 5 n anning e a 1 986 n anning en moment dan komen de verschillen duidelij k er bienfait 1986 uit de verf een ontwikkeling van 8 9 tegen 3 egmond van halten h m van nederlands voor over een van 1 1 in respectievelijk de ande rstaligen in het voo r tgezot onder wijs gron i n gen 1981 experiment en controle g roep 4 het gaat om een experimentele vers ie van ee n deel u i t b i enfa i t e a anders nede rlands com municerend leren een thematisch cu rsorisch les tot slot senpakket ten behoeve va n taa londer wijs nede r lands aan meertalige lee rlingen te verschijnen het lijkt erop dat in de isk groningen een 5 vg l bi enfait e a 1984 p 170 eerste stap in de goede richting is gezet de communicatief interactieve suggesties zijn u i t voerbaar gebleken zowel leerlingen als leer kracht waren zeer te spreken over de nieuwe literatuu r be-nadering en de onderzoeksresultaten waren b ienfa it n e a nederlands l eren aan a nderstaligen positief kurriku la ire o f kommunikatieve aanpak een pog ing bes-loten werd de vernieuwing vanaf het tot vernieuw ing en verbete ring van het on-derw ijs in schooljaar 1984 85 uit te breiden naar alle de internationale schake lk las te groningen publ i ka groepen communicatief interactieve gespreks t i es van de vakg roep taa l beheersing n r 12 gron in ronden en verwerkingsvormen hebben zich in gen 1984 middels een vaste plaats in de isk groningen dijk a e a kommunikatief onderwijs aan andersta verworven het gaat daarbij vooralsnog om ligen een werkboek publi kat i es van de vakg roep een plaats n aa st de tradition-eel gangbare leer taalbeheer s i ng nr 14 g r on i ngen 1984 esch e van e a a lloch-tone leerlingen in het voort gang het verwerkingsvormen gedeelte is in gezet on-derwijs een onderzoek naar de factoren di e 1983 84 niet expliciet genoeg uitgew-erkt om van in vloed z ijn op de onde r w ijska nse n van a llo chto als vervanging van de leergang te kunnen n e lee rlin ge n ha r l i ngen 1983 a dienen esch w v an toetsp restaties e n doors troom advie wellicht dat in deze twee sporen situatie bin-zen van allochtone leerlingen in de zesde klas van nen afzienbare tijd verandering komt aanslui lagere s c ho len n ij megen 1983 b tend op het project in 1983 84 wordt name fas e w m j de jong de in te rn atio nal e s chakel lijk momenteel de laatste hand gelegd aan een k las beleidsgerichte e valua tie van het fun ktionere n op communicatief interactieve leest geschoeid van de scha kelperiode r otter-dam 198 3 ge es t t v an der j b e r e n st c ommun ica t i ef thematisch cursorisch lessenspakket voor taal t weed e taal on d e rw ijs o nd erz oe k en i nte rve ntie i n onderwijs nederlands aan mee rtalige leerlingen toegepaste taa lkunde in a rt

ikelen 22 1985 in de eerste fase van het voortgezet onderzoek p 94 10 5 wijs d a a rover
misschien een andere keer m i n iste ri e v an o nd e rw ij s e n wetens chapp e n
be leidsp lan culturele minder he de n in h et onder wijs s gravenhage 19 8 1 no t
e n nan ni ng s e a jongeren e n h et n ederlan ds a ls tweede taal een groningense
aanpak van de p r aktijk 1 u i t na nni ng e a 1986 p 27 28 en s chede 1986 i
nterne publ i kat ie slo 2 vg l met n ame b i e nfa it e a 1984 i n het v erg elij nan ni
ng s n b i enfa i t ansatz zu e i nar ke nd o nd er zoek w er den de volg e nde va ria-
belen ko mmu ni k a t i v int er aktiven g es ta l tung de s zwe i b etrok ken te
nspra ch su nte rricht s be r i c ht ober ein intervent i o ns linguis t ische varia-
belen u n d forsch u ng s pro jek i n osnab ruck er beitrage zur z ins v o lgo rd e
woordvo l gorde i n de z i n sprachtheorie 3 4 1986 p 95 135 c o nj ugat i e van d e
p ersoo ns vorm 25